

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/92-2-49>

Катерина ЮЗЕФОВИЧ,

orcid.org/0000-0002-1101-8578

викладачка кафедри іноземних мов

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *kyuzefovych@gmail.com*

Марія СТУПЕНКО,

orcid.org/0000-0002-1870-0780

викладачка кафедри іноземних мов

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *mariastupenko@gmail.com*

Зінаїда ЛЕВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-6831-3543

викладачка кафедри іноземних мов

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *zlevchenko0405@gmail.com*

ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННЯ ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES): МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Стаття розглядає визначити особливості інтеграції генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP. Автор аналізує можливості, виклики та етичні аспекти використання генеративного штучного інтелекту. Розглянуто генеративний штучний інтелект не лише як технологічне досягнення, але й як явище, що потребує філософського осмислення, особливо в контексті його взаємодії з людиною та суспільством. Зроблено акцент на потенційних перевагах і недоліках використання генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP, а також на рекомендаціях щодо ефективного впровадження інструментів генеративного штучного інтелекту у навчальний процес. Також особлива увага приділяється проблематиці використання генеративного штучного інтелекту в навчальному процесі, зокрема загрозам для традиційних методів навчання та зміні ролі освітніх інституцій. Дослідження показало, що існує широкий спектр інструментів генеративного штучного інтелекту, які можна використовувати у викладанні ESP. Зазначено, що застосування інструментів генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP здатне значною мірою покращити процес оволодіння іноземною мовою, роблячи його більш персоналізованим, інтерактивним і ефективним. У статті використаний комплексний метод дослідження, який включає аналіз наукової літератури та узагальнення досвіду використання інструментів генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP. Дослідження показало, що використання інструментів генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP може мати позитивний і негативний вплив на розвиток навичок здобувачів освіти. Інструменти генеративного штучного інтелекту можуть допомогти здобувачам освіти не лише практикувати іноземну мову, отримувати зворотний зв'язок і покращувати мовленнєві навички, але й призвести до розвитку мовних помилок, стереотипів і упереджень.

Ключові слова: англійська мова спеціального призначення, ESP, вивчення мови, генеративний штучний інтелект, етика штучного інтелекту, інструменти штучного інтелекту.

Kateryna YUZEFOVYCH,

orcid.org/0000-0002-1101-8578

Lecturer at the Foreign Languages Department

*Educational and Research Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) kyuzefovych@gmail.com*

Mariia STUPENKO,

orcid.org/0000-0002-1870-0780

Lecturer at the Foreign Languages Department

*Educational and Research Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) mariastupenko@gmail.com*

Zinayida LEVCHENKO,

orcid.org/0000-0002-6831-3543

Lecturer at the Foreign Languages Department

*Educational and Research Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) zlevchenko0405@gmail.com*

INTEGRATION OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES) TEACHING: OPPORTUNITIES, CHALLENGES AND ETHICAL ASPECTS

The article examines the specific features of integrating generative artificial intelligence into ESP teaching. The author analyses the opportunities, challenges and ethical aspects of using generative artificial intelligence. The generative artificial intelligence is considered not only as a technological achievement, but also as a phenomenon that requires philosophical reflection, especially in the context of its interaction with humans and society. The emphasis is on the potential advantages and disadvantages of using generative artificial intelligence in ESP teaching, as well as recommendations for the effective implementation of generative artificial intelligence tools in the educational process. Special attention is also paid to the problems of using generative artificial intelligence in the educational process, in particular the threats to traditional teaching methods and the changing role of educational institutions. The study showed that there is a wide range of generative artificial intelligence tools that can be used in teaching ESP. It is noted that the use of generative artificial intelligence tools in teaching ESP can significantly improve the process of foreign language acquisition, making it more personalised, interactive and effective. The article uses a comprehensive research method, which includes an analysis of scientific literature and a summary of the experience of using generative artificial intelligence tools in teaching ESP. The study showed that the use of generative artificial intelligence tools in teaching ESP can have both a positive and negative impact on the development of students' skills. Generative artificial intelligence tools can help learners not only practise a foreign language, receive feedback and improve their speaking skills, but also lead to the development of language errors, stereotypes and prejudices.

Key words: *English for Specific Purposes, ESP, language learning, generative artificial intelligence, artificial intelligence ethics, artificial intelligence tools.*

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови – це складний і водночас довготривалий процес, кінцевою ціллю якого всі учасники освітнього процесу вбачають досягнення володіння мовою на рівні рідної. У випадку професійно орієнтованого навчання важливе оволодіння спеціалізованою термінологією, що визначає необхідність проведення аналізу на початкових етапах навчання. Це стосується рівня знань здобувачів освіти, їхньої обізнаності зі спеціалізованою лексикою, сприятливих стилів навчання і рівня мотивації.

Штучний інтелект володіє значним потенціалом для адаптації навчання до потреб кожного здобувача освіти за допомогою аналізу даних, персоналізації контенту та індивідуальної підтримки. Ця технологія може змінити стандартні

методи вивчення мов, зробивши їх більш ефективними, цікавими та доступними. Упродовж останніх років створено численні інструменти для навчання мов на основі штучного інтелекту. Ці засоби забезпечують здобувачів освіти практичними і результативними методами освоєння іноземних мов. Але одним із ключових завдань викладача є створення умов для доступу здобувачів освіти до таких ресурсів і належної підтримки, що сприяє покращенню їхніх навичок та допомагає розкрити потенціал у процесі навчання.

Аналіз досліджень. Приблизно 30 років застосування штучного інтелекту в освіті привертає увагу дослідників. Попри це, педагоги лише нещодавно почали більш детально вивчати можливості, які пропонують програми штучного інтелекту для фор-

мування професійних навичок у здобувачів освіти. Виходячи із сучасного розуміння штучного інтелекту, визначено потенційні сфери його використання в освітній галузі, зокрема у вищій освіті. У своїх дослідженнях Luckin, Holmes, Griffiths та Forcier поділили наявні програми штучного інтелекту на такі основні категорії: персональні інтелектуальні репетитори, інструменти для підтримки спільного навчання та системи інтелектуальної віртуальної реальності.

Ще 10 років тому функціонал систем штучного інтелекту у вивченні іноземних мов обмежувався здебільшого такими завданнями, як переклад текстів, аудіювання або візуалізація матеріалу. Проте в сучасних умовах, згідно з працями А. Банарцева, О. Єлісєєвої, Л. Малигіної, Є. Потапова тощо, штучний інтелект набуває ролі мультимодальної лінгводидактичної системи, здатної впливати відразу на декілька каналів сприйняття навчальної інформації. У дослідженнях Д. Колесникова, А. Рудніченко, Є. Фомінова тощо розглянуто можливості застосування мовних тренажерів на основі технологій штучного інтелекту, які значно підвищують ефективність мовної підготовки. Вагомий внесок у вивчення методик навчання професійної мови зробили такі науковці, як Т. О. Брик, Д. В. Бубнова, Д. І. Демченко, Ю. В. Кміть, Л. М. Конопляник, Н. О. Микитенко, Ю. О. Ніколаєнко, А. І. Петрова, І. О. Сімкова, О. Б. Тарнопольський, Н. Л. Тоцька тощо.

Мета статті – визначити особливості інтеграції генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP.

Виклад основного матеріалу. Зауважимо, що британські експерти в методиці викладання англійської мови для спеціальних цілей Т. Дадлі-Івенс і М. Сейнт Джон поділяють ESP на два основних типи: англійська для академічних цілей і англійська для професійних цілей. Вони визначають ESP через абсолютні та варіативні характеристики. До абсолютних ознак ESP відносять: відповідність мовного курсу специфічним потребам здобувача освіти, використання методик і видів діяльності, властивих певній дисципліні, а також зосередженість на мовних засобах, навичках, дискурсі та жанрах, що відповідають цьому напрямку діяльності. Варіативні характеристики включають адаптацію курсу до певної дисципліни, використання методик, відмінних від тих, які застосовуються у вивченні загальної англійської, створення програм для здобувачів освіти та працівників певної галузі, а також передумову володіння базовими знаннями англійської мови учасниками.

Враховуючи характерні особливості англійської для спеціальних цілей, Д. Карвер виокремлює три ключові риси ESP-курсів:

застосування автентичних матеріалів, орієнтацію на практичні завдання та надання здобувачам освіти автономії в навчанні, включаючи розвиток індивідуальних стратегій навчання. Відмінність у мотиваційних цілях здобувачів освіти формує характерні риси ESP-курсів: спеціалізований зміст із професійною термінологією, типові ситуації спілкування та жанрову специфіку фахової мови. Навчання орієнтоване на практичне використання мови і враховує нерівномірний акцент на чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Методичний підхід адаптується до спеціалізації здобувача освіти, враховуючи також його особистісні якості, такі як висока мотивація і чітко поставлені цілі у вивченні мови (Кириченко, 2019: 134).

Особливістю викладання ESP є пристосування змісту навчання до певної професійної сфери, зосередження на ключових досягненнях у цій галузі, а також включення матеріалів і завдань, які враховують специфіку професії. Серед головних аспектів можна виділити системний підхід, інтенсивність занять і забезпечення зв'язку між загальною англійською мовою та мовою фахового спрямування. Ключові аспекти викладання ESP: орієнтація на професійну сферу, використання навчальних матеріалів, орієнтованих на професійну діяльність, системний підхід до організації навчання, врахування інтенсивності навчання, зв'язок із загальною англійською мовою. Як показує практика, у процесі навчання іноземної мови професійного спрямування можна застосовувати різні підходи, що сприятимуть спрощенню, прискоренню та індивідуалізації цього процесу. Науковці, які досліджують стилі навчання, виділяють три основні типи: візуальний, кінестетичний і слуховий. Поєднання різних стилів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти здатне значно підвищити ефективність оволодіння мовою і розвинути їхні комунікативні навички.

Впровадження штучного інтелекту у викладанні ESP має цілу низку переваг:

- персоналізація навчального процесу: системи на основі штучного інтелекту дають змогу підлаштовувати освітні матеріали під індивідуальні потреби здобувачів освіти, забезпечуючи більш ефективне засвоєння знань;

- автоматизація повсякденних завдань: використання штучного інтелекту сприяє зменшенню навантаження на викладачів за рахунок автоматизації таких процесів, як оцінювання, створення тестів і перевірка завдань;

- забезпечення доступності освіти: онлайн-платформи, які використовують штучний інтелект,

відкривають доступ до якісних освітніх ресурсів навіть у віддалених регіонах;

- аналітика успішності навчання: технології дозволяють аналізувати дані щодо результатів навчання здобувачів освіти, виявляти проблемні аспекти та коригувати освітні підходи;

- інтерактивні навчальні середовища: завдяки штучному інтелекту створюються віртуальні лабораторії і симуляції, які дають змогу здобувачам освіти опанувати практичні навички.

Разом із численними перевагами, впровадження штучного інтелекту у викладанні ESP також має ряд труднощів:

- залежність від технологій: надмірне використання штучного інтелекту може негативно впливати на розвиток критичного мислення здобувачів освіти;

- соціальна нерівність: фінансові та технічні обмеження можуть стати перешкодою для рівномірного впровадження технологій у різних закладах освіти;

- етичні питання і конфіденційність даних: процеси збору та обробки персональної інформації здобувачів освіти викликають занепокоєння щодо захисту даних і приватності;

- необхідність підготовки педагогів: ефективне використання технологій вимагає навчання викладачів, а також оновлення освітніх програм з урахуванням можливостей і викликів штучного інтелекту;

- питання академічної доброчесності: використання штучного інтелекту може призводити до ризиків, таких як плагіат або шахрайство;

- обмежена соціалізація: штучний інтелект не здатний повноцінно замінити живу взаємодію між здобувачами освіти і викладачами, що відіграє важливу роль у навчальному процесі (Жицька, 2019: 152).

Дослідження наукової літератури дозволяє виділити ключові переваги впровадження штучного інтелекту у викладанні ESP:

- підвищення ефективності навчання: штучний інтелект створює платформи для симуляцій англомовного спілкування, що покращує не лише навички усного мовлення та сприйняття, але й письмо. Пропоновані матеріали містять актуальні знання про повсякденне життя і культуру англомовних країн, що створює додаткову мотивацію до вивчення мови;

- формування англомовного середовища: штучний інтелект надає можливість моделювати реальне мовне середовище, водночас активуючи зорові, слухові та когнітивні навички учнів, що суттєво спрощує засвоєння мови на кшталт природного занурення у мовний простір носіїв мови;

- індивідуалізований підхід до навчання: освітнє програмне забезпечення на основі штучного інтелекту адаптується під потреби кожного користувача, дозволяючи вибирати зручний стиль і темп навчання, повторювати матеріал за потреби або швидко рухатися вперед залежно від особистих уподобань (Кириченко, 2019: 135).

Генеративний штучний інтелект (GenAI) є видом штучного інтелекту. Використовуючи алгоритми машинного навчання, він визначає закономірності та генерує унікальний матеріал відповідно до запиту користувача. Цей підхід дає змогу автоматизувати творчі процеси, оптимізувати робочі завдання і забезпечити створення персоналізованого контенту. Основні напрямки, де ефективно застосовується генеративний штучний інтелект: текст: такі системи можуть генерувати зв'язний і контекстно відповідний текст, наприклад, статті, есе, розповіді або діалоги; зображення: генеративний штучний інтелект здатний створювати реалістичні або стилізовані зображення, досліджуючи закономірності у візуальних даних; аудіо: завдяки аналізу великих наборів аудіоданих, такий штучний інтелект може синтезувати мову, музику або звукові ефекти; відео: ці моделі здатні генерувати короткі ролики, анімацію або глибокофейковий контент; 3D-моделі: генеративний штучний інтелект дозволяє створювати 3D-об'єкти, актуальні для геймінгу, віртуальної реальності або симуляційних середовищ.

Звернемо увагу на деякі ключові аспекти, де ChatGPT може відігравати важливу роль у викладанні ESP:

- персоналізація навчання: в сучасному освітньому процесі здобувачі освіти мають можливість отримувати індивідуальні рекомендації та швидкі відповіді на запитання з будь-якої теми, в якій їм необхідна допомога;

- віртуальне консультування: платформа ChatGPT може стати надійним віртуальним репетитором, доступним 24/7. Це забезпечує миттєвий зворотний зв'язок та підтримку здобувачів освіти, усуваючи затримки в отриманні відповідей. Такий підхід головним чином сприяє оперативному вирішенню проблем, підвищуючи впевненість здобувачів освіти у навчальному процесі;

- вивчення мови: ChatGPT може стати ефективним інструментом у вивченні мови, який забезпечує переклади в режимі реального часу, виправлення граматичних помилок і зворотний зв'язок щодо вимови. Для здобувачів освіти із труднощами у мовленні або написанні текстів це може стати цінним навчальним досвідом, допомагаючи покращити впевненість у письмовій комуніка-

ції. Також завдяки мовним підказкам інструмент дозволяє створювати міжкультурний контент, необхідний при викладанні іноземних мов;

- підготовка до іспитів: ChatGPT стає незамінним помічником під час підготовки до іспитів: він легко генерує практичні запитання та надає зворотний зв'язок щодо відповідей здобувачів освіти. Завдяки цьому інструменту можна виявити слабкі місця у знаннях та зосередитись на їх опрацюванні. Платформа також допомагає у виконанні словникових вправ і завдань на розуміння тексту, скорочуючи час підготовки і підвищуючи ефективність навчання в цілому;

- допомога в написанні робіт: деякі письмові завдання можуть здаватись складними, особливо якщо потрібно починати з нуля. Але ChatGPT полегшує цей процес, надаючи ідеї для тем та рекомендації щодо покращення стилю письма, створюючи чіткий і лаконічний контент. Платформа працює і як зручний онлайн-редактор, що допомагає структурувати матеріал і вдосконалювати критичне мислення, сприяючи виробленню навичок аналітичного аналізу та логічного формулювання висновків.

Застосування інструментів генеративного штучного інтелекту з метою покращення навичок здобувачів освіти у викладанні ESP повинне базуватись на таких ключових аспектах, як:

- формування чітких навчальних цілей: викладачі повинні ясно визначати і доносити до здобувачів освіти цілі використання інструментів генеративного штучного інтелекту для покращення мовлення. Ці цілі мають відповідати загальній програмі з вивчення іноземної мови і акцентувати увагу на конкретних мовленнєвих аспектах, які здобувачі освіти зможуть удосконалити за допомогою ШІ-інструментів;

- доступність і зручність використання технологій: інструменти генеративного штучного інтелекту мають бути простими та зрозумілими для здобувачів освіти. Це включає надання чітких інструкцій щодо їх доступу і налаштування, а також створення навчальних матеріалів, що пояснюють принципи їх функціонування;

- використання релевантних підказок: для підвищення ефективності роботи з інструментами важливо навчити здобувачів освіти максимально використовувати підказки штучного інтелекту, що сприяють змістовній мовленнєвій практиці. Викладачі можуть допомагати у формулюванні таких підказок, орієнтуючись на індивідуальні цілі здобувачів освіти, а також розвивати у них навички створення запитів, які відповідають їхнім потребам;

- негайний зворотний зв'язок і коригування: однією з важливих переваг генеративного штучного інтелекту є можливість отримання миттєвого відгуку. Використання цієї функції є важливим елементом у розвитку мовленнєвих навичок. Інструменти генеративного штучного інтелекту повинні забезпечувати корекцію вимови, темпу мовлення, граматики та словникового запасу. Такий оперативний і конструктивний зворотний зв'язок дозволить здобувачам освіти визначити свої слабкі місця і значно швидше вдосконалювати навички;

- сприяння персоналізації та самостійності: навчальний процес повинне враховувати інтереси здобувачів освіти, дозволяючи їм вибирати теми, які їм цікаві, а також включати ці теми у практичну роботу з інструментами генеративного штучного інтелекту. Все це допоможе в розвитку автономного підходу до навчання.

Для успішного впровадження інструментів генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP потрібно:

- ознайомитись і специфікою інструментів генеративного штучного інтелекту і дотриманням етичних норм. Викладачі мають здобути базові знання щодо функціональних можливостей, обмежень і етичних аспектів роботи з генеративним штучним інтелектом. Для цього варто пройти спеціалізовані курси або тренінги, щоб ефективно застосовувати ці технології у навчанні іноземних мов;

- робити правильний вибір відповідних інструментів генеративного штучного інтелекту. Застосовувані технології повинні відповідати навчальним цілям, програмам і стандартизованим вимогам з урахуванням їх продуктивності, простоти використання та захисту персональних даних;

- інтегрувати технології в освітні плани. Штучний інтелект може бути корисним у проведенні різних розмовних активностей, таких як дебати, рольові ігри або групові дискусії;

- здійснювати персоналізацію навчального процесу і оперативний зворотний зв'язок. Завдяки інструментам генеративного штучного інтелекту можна налаштувати процес навчання відповідно до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти, надаючи персоналізовані поради і оцінки. Також викладачі можуть забезпечити здобувачам освіти миттєвий зворотний зв'язок;

- стимулювати роботу в групах та взаємодію між студентами. Інструменти генеративного штучного інтелекту сприяють створенню форматів співпраці, наприклад, онлайн-дискусій або участі у спільних проектах;

– контролювати та оцінювати прогрес. Завдяки аналітичним можливостям технологій генеративного штучного інтелекту викладачі можуть отримувати цінну інформацію про рівень розвитку навичок здобувачів освіти, що дозволяє ефективно планувати додаткову підтримку або необхідні втручання;

– зважати на технічні обмеження і безпекові аспекти. Важливо усвідомлювати існуючі недоліки – від труднощів з розпізнаванням складних акцентів до випадкових помилок машинного перекладу. Водночас слід забезпечити конфіденційність даних здобувачів освіти;

– розвивати етичне мислення. Викладачі мають активно пояснювати здобувачам освіти етичні аспекти використання штучного інтелекту, серед яких прозорість, справедливість і збереження даних;

– постійно навчатись і співпрацювати з колегами. Для оптимального застосування інструментів генеративного штучного інтелекту потрібно слідкувати за новими тенденціями у галузі та обмінюватися досвідом;

– аналізувати результати і вносити зміни до навчального процесу. Запорукою успіху слугує постійний аналіз використання генеративного штучного інтелекту задля вдосконалення компетенцій здобувачів освіти, включаючи збір їхніх відгуків і внесення необхідних коректив;

– заохочувати колективну роботу здобувачів освіти, для чого слід використовувати принципи співпраці для організації завдань із застосуванням інструментів генеративного штучного інтелекту.

Окремо надамо рекомендації щодо застосування засобів генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP:

– початкове оцінювання і встановлення цілей слід проводити із застосуванням інструментів генеративного штучного інтелекту. Вони дозволяють аналізувати вимову, вільне мовлення і словниковий запас здобувачів освіти. На основі зібраних даних важливо встановлювати реалістичні та індивідуально адаптовані навчальні цілі для кожного;

– інтеграція інструментів генеративного штучного інтелекту у мовленнєвий процес повинна бути ретельно продумана. Ці технології можуть забезпечувати виявлення помилок, надання зворотного зв'язку, оцінювання мовленнєвих навичок і рекомендації відповідних ресурсів;

– упровадження інтерактивних мовленнєвих активностей, які підтримує штучний інтелект, допоможе підсилити практичні навички здобувачів освіти. Це можуть бути розмови зі штучним

інтелектом, застосунки для сценаріїв реальних життєвих ситуацій у віртуальній реальності або програми для смартфонів, що дозволяють тренувати спілкування з віртуальними партнерами або AI-репетиторами;

– моніторинг прогресу є важливим етапом процесу навчання. Інструменти генеративного штучного інтелекту дозволяють записувати і аналізувати мовленнєвий розвиток кожного здобувача освіти, формуючи звіти про досягнення і забезпечуючи персоналізований зворотний зв'язок відповідно до їхніх цілей;

– необхідність постійного вдосконалення інструментів генеративного штучного інтелекту. На основі отриманих відгуків здобувачів освіти і викладачів, а також беручи до уваги технологічні інновації, методологія повинна регулярно переглядатись і адаптуватись задля більш ефективної реалізації потреб навчального процесу;

– критично важливо гарантувати підтримку користувачам у роботі з технологіями. Сюди входять вступні інструктажі для ознайомлення здобувачів освіти з функціоналом генеративного штучного інтелекту, технічна підтримка у разі виникнення проблем і практичні поради щодо ефективного використання інструментів штучного інтелекту для мовленнєвої практики;

– для розвитку критичного мислення необхідно навчати здобувачів освіти виявляти потенційні обмеження і упередження штучного інтелекту. Слід заохочувати їх перевіряти отримані дані, аналізувати інформацію та приймати зважені рішення щодо того, як застосовувати створений AI-контент у своєму мовленнєвому навчальному процесі.

З'ясуємо головні виклики використання генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP:

– етичні проблеми стають більш актуальними через його широку функціональність і можливості;

– генеративний штучний інтелект відкриває можливості для створення недостовірного контенту, таких як фейкові матеріали, глибокі підробки або поширення дезінформації;

– оскільки алгоритми генеративного штучного інтелекту навчаються на реальних, але недосконалих даних, вони схильні відтворювати існуючі упередження;

– контент, створений за допомогою генеративного штучного інтелекту, породжує юридичну невизначеність щодо прав власності;

– високий рівень ресурсів, необхідний для навчання і роботи генеративного штучного інтелекту, створює бар'єри для доступу, особливо для невеликих організацій;

– часто моделі генеративного штучного інтелекту створюють неточний або неповноцінний контент.

Водночас одним із провідних етичних викликів залишається питання конфіденційності та безпеки даних здобувачів освіти. Сучасні освітні платформи з використанням генеративного штучного інтелекту накопичують значні обсяги персональних відомостей про користувачів, включно з даними про їхню успішність і поведінкові моделі. Попри існуючі закони і стандарти для захисту приватної інформації, часто виникають занепокоєння щодо можливого несанкціонованого використання цих даних на практиці. Також поява ChatGPT принесла нові виклики, пов'язані з академічною доброчесністю. Здобувачі освіти отримали доступ до технологій, які дозволяють швидко генерувати тексти, розв'язувати задачі або створювати готові відповіді на запитання. Це викликає серйозне занепокоєння через ризики зловживання, коли роботи виконуються штучним інтелектом замість самостійних зусиль здобувачів освіти.

Висновки. В цілому навчальні програми на основі штучного інтелекту набувають дедалі більшої популярності завдяки їхнім перевагам. Зростання кількості цифрових навчальних платформ робить викладання ESP простішим, а головне – цікавим, інтерактивним і захоплюючим. Штучний інтелект здатний виконувати завдання, які людям іноді важко виконати. Технологія штучного інтелекту є легкодоступним та дієвим інструментом для вивчення англійської мови.

Стратегічне впровадження інструментів генеративного штучного інтелекту може значно покращити навички здобувачів освіти у закладах вищої освіти. Інтеграція таких технологій у мовні програми здатна створити більш інтерактивне та мотивуюче середовище для навчання, що підтримує здобувачів освіти у досягненні їхніх цілей. При цьому прозорість процесу навчання і викладання є важливим фактором у сприянні усвідомленню переваг використання штучного інтелекту

для вивчення іноземної мови. Використання інструментів генеративного штучного інтелекту у викладанні ESP є багатогранним процесом, який вимагає обдуманого підходу до різних складових. З-поміж основних аспектів – вибір відповідних інструментів, інтеграція їх у навчальні програми, забезпечення підтримки викладачів, постійний моніторинг прогресу здобувачів освіти, а також стимулювання співпраці та взаємодії серед навчальних груп. Дотримання цих кроків дає змогу ефективно застосовувати можливості штучного інтелекту задля удосконалення процесу вивчення іноземних мов та розвитку компетенцій здобувачів освіти. Невід'ємною складовою цього процесу є формування у викладачів усвідомлення важливості навчання штучній інтелектуальній грамотності та етики в якості частини освітніх програм. Це надасть здобувачам освіти знання і навички, необхідні для розуміння етичних наслідків використання технологій у навчанні мов.

Водночас критичний аналіз і врахування моральних принципів при роботі з інструментами генеративного штучного інтелекту зумовляють створення відповідального і сприятливого навчального середовища. Постійний професійний розвиток викладачів та розширення їхньої співпраці виступають своєрідною гарантією актуальності застосованих методик. Усе це допоможе їм бути в курсі новітніх досягнень генеративного штучного інтелекту і передових освітніх практик, забезпечуючи ефективну інтеграцію технологій у освітній процес. Аналіз результативності й удосконалення наявних інструментів дозволять створити оптимальні умови для системного розвитку навичок здобувачів освіти. Тож успішне впровадження технологій генеративного штучного інтелекту в навчальних закладах вимагає продуманої інтеграції в навчальні програми, підтримки викладачів і здобувачів освіти, а також створення середовища, яке стимулює співпрацю, розвиток критичного мислення і дотримання етичних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жицька С. А., Загика М. Artificial Intelligence in Automated Systems. Всеукраїнська науково-практична конференція «Новітні технології сучасного суспільства» (НТСС-2019): науково-практична конференція (м. Чернігів, 12 грудня 2019 р.): тези доповідей. Чернігів : ЧНТУ, 2019. С. 152.
2. Інтеграція штучного інтелекту в освіту – виклики та можливості : збірник тез науково-методичних доповідей Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (Київ, 10 грудня 2024 р. – 20 січня 2025 р.) / Частина 1. Київ – Львів – Торунь : Національний університет фізичного виховання і спорту України, Liha-Pres, 2025. 514 с.
3. Кириченко Т. О. Ефективність викладання іноземної мови професійного спрямування при співпраці викладачів іноземної мови з викладачами економічних дисциплін. *Молодий вчений*. 2019. №5. С. 134-137.
4. Коваленко Г. Г., Єфімова О. М., Жицька С. А. Artificial Intelligence Application. Матеріали III Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції [«Наука і молодь в XXI сторіччі»], (м. Полтава, 1 грудня 2017 року). Полтава : ПУЕТ, 2017. С. 151-153.
5. Мельник А. В. Застосування штучного інтелекту в освітньому середовищі: потенціал та виклики. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 7 квітня 2023 р. Глухів, 2023. С. 250-253.

6. Микитенко Н. Чинники формування змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування». *Вісник Львівського університету. Серія: педагогіка*. 2010. Вип. 26. С. 93-103.
7. Graddol D., The Future of English. A guide to forecasting the popularity of the English Language in the 21st century. London, UK: The British Council. Електронний ресурс: https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_learning-elt-future.pdf.
8. Oravec J. A. Artificial Intelligence Implications for Academic Cheating: Expanding the Dimensions of Responsible Human-AI Collaboration with ChatGPT. *Journal of Interactive Learning Research*. 2023. 34(2). P. 213-237.
9. Simon Borg. The impact of the English for Universities Project on ESP and EMI in Ukrainian Higher Education. Final report. February 2019. Електронний ресурс: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/efu_impact_report_0.pdf.

REFERENCES

1. Zhytska S. A., Zahyka M. (2019) Artificial Intelligence in Automated Systems. Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia «Novitni tekhnolohii suchasnoho suspilstva» (NTSS-2019): naukovo-praktychna konferentsiia (m. Chernihiv, 12 hrudnia 2019 r.): tezy dopovidei. Chernihiv: ChNTU, p. 152.
2. Intehratsiia shtuchnoho intelektu v osvitu – vyklyky ta mozhlyvosti. (2025) [Integration of Artificial Intelligence into Education – Challenges and Opportunities] Zbirnyk tez naukovo-metodychnykh dopovidei Vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii (Kyiv, 10 hrudnia 2024 r. – 20 sichnia 2025 r.) / Chastyna 1. Kyiv–Lviv–Torun: Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy, Liha-Pres, 514 p. [in Ukrainian].
3. Kyrychenko T. O. (2019) Efektyvnist vykladannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia pry spivpratsi vykladachiv inozemnoi movy z vykladachamy ekonomichnykh dystsyplin. [The effectiveness of teaching a foreign language for specific purposes in cooperation between language and economics teachers] *Molodyi vchenyi*, No. 5, pp. 134–137. [in Ukrainian].
4. Kovalenko H. H., Yefimova O. M., Zhytska S. A. (2017) Artificial Intelligence Application. [Artificial Intelligence Application] Materialy III Mizhnarodnoi molodizhnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii «Nauka i molod v XXI storichchi» (m. Poltava, 1 hrudnia 2017 roku). Poltava: PUET, pp. 151–153. [in Ukrainian].
5. Melnyk A. V. (2023) Zastosuvannia shtuchnoho intelektu v osvitnomu seredovyshchi: potentsial ta vyklyky [Application of Artificial Intelligence in the Educational Environment: Potential and Challenges] *Rozvytok pedahohichnoi maisternosti maibutnoho pedahoha v umovakh osvitnikh transformatsii: materialy III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (Hlukhiv, 7 kvitnia 2023 r.), pp. 250–253. [in Ukrainian].
6. Mykytenko N. (2010) Chynnyky formuvannia zmistu navchalnoi dystsypliny “Inozemna mova profesiinoho spriamuvannia”. [Factors influencing the content of the academic discipline “Foreign Language for Specific Purposes”] *MVisnyk Lvivskoho universytetu. Seriia: pedahohika*, Vyp. 26, pp. 93–103. [in Ukrainian].
7. Graddol D. (2000) The Future of English: A Guide to Forecasting the Popularity of the English Language in the 21st Century. London: The British Council URL: https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_learning-elt-future.pdf.
8. Oravec J. A. (2023) Artificial Intelligence Implications for Academic Cheating: Expanding the Dimensions of Responsible Human-AI Collaboration with ChatGPT. *Journal of Interactive Learning Research*, 34(2), pp. 213–237.
9. Borg S. (2019) The Impact of the English for Universities Project on ESP and EMI in Ukrainian Higher Education: Final Report. British Council Ukraine. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/efu_impact_report_0.pdf.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025